

OSNOVNA ŠOLA I MURSKA SOBOTA
ŠTEFANA KOVAČA 32
9000 MURSKA SOBOTA

RAZISKOVALNA NALOGA

PREDSODKI? NE, HVALA!

IZ PODROČJA SOCIOLOGIJE

PRIPRAVILI:

Nejra MANDŽUKA

Aljaž KONTREC HORVAT

Jana TRAJANOVSKA

MENTORICA:

Jasna ŽIŽEK

SOMENTORICA:

Melita ČELEŠ

MURSKA SOBOTA, marec 2023

ZAHVALA

Zahvaljujemo se vsem, ki so nam pomagali pri raziskovanju in izvedbi dejavnosti v eksperimentu pri premagovanju predsodkov. V veliko pomoč so nam bili naši starši, ki so nam zaupali svoje zgodbe, vsi sodelujoči na multikulturnem bazarju, g. Štefan Cener v romskem naselju, ga. Mihadi Rožnjaković za odlično predstavitev svoje kulture.

Zahvala gre tudi učiteljici Andreji Ošlaj, ki je nalogo lektorirala.

Najbolj hvaležni pa smo za pomoč in spodbudo mentorici Jasni Žizek in somentorici Meliti Čeleš, ki sta nas spodbujali in pripeljali do zastavljenega cilja.

POVZETEK

Multikulturalnost in predsodki so izzivi, s katerimi so se soočali v preteklosti in se soočamo še danes. S povezovanjem sveta in hitrim prenosom informacij je svet čedalje bolj prepojen s predsodki. Zato smo se trije učenci Osnovne šole I Murska Sobota, ki izstopamo iz povprečja slovenske družbe, odločili, da bomo raziskali, kakšna je stopnja predsodkov v našem razredu in kaj lahko naredimo, da jih zmanjšamo. V naši raziskovalni nalogi z naslovom *Predsodki? Ne, hvala!* smo najprej izmerili, kolikšna je stopnja nanizanih predsodkov, nato smo v okviru eksperimenta izvedli dejavnosti, s katerimi smo želeli zmanjšati stopnjo le teh. Obiskali smo romski muzej in romsko naselje Pušča, ogledali smo si film na temo problematike begunstva *The Swimmers*, obiskala nas je priseljenka iz Bosne in Hercegovine, ki nam je predstavila muslimansko vero in svojo kulturo, pripravili smo multikulturalni bazar. Vse dejavnosti so pozitivno vplivale na zmanjšanje predsodkov med našimi sovrstniki. Naša raziskovalna naloga je lahko začetek uspešne zgodbe o izobraževanju mladih ljudi, da bi živeli v sožitju in sprejemanju drug drugega.

Ključne besede: predsodki, multikulturalnost, eksperiment, izobraževanje

ABSTRACT

Multiculturalism and prejudice are challenges that have been faced in the past and are still being faced today. With the connection of the world and the rapid transfer of information, the world is increasingly saturated with prejudice. That's why three students of Osnovna šola I Murska Sobota, who stand out from the average Slovenian society, decided to investigate the level of prejudice in our class and what we can do to reduce it. In our research project, entitled Prejudice? No thank you! we first measured the level of stringed prejudices, then, as part of the experiment, we carried out activities with which we wanted to reduce the level of only these. We visited the Roma museum and the Pušča Roma settlement, we watched a film on the refugee issue, The Swimmers, we were visited by an immigrant from Bosnia and Herzegovina, who introduced us to the Muslim faith and her culture, and we prepared a multicultural bazaar. All activities had a positive impact on reducing prejudice among our peers. Our research task can be the beginning of a successful story about educating young people to live in harmony and acceptance of each other.

Key words: prejudice, multiculturalism, experiment, education

KAZALO VSEBINE

1.	UVOD	6
2.	TEORETIČNI DEL.....	7
2.1	PREDSODKI.....	7
2.2	IZRAŽANJE PREDSDODKOV	7
2.3	POMEN PREDSDODKOV	10
2.4	VEČKULTURNA IN MEDKULTURNA DRUŽBA.....	11
3	EMPIRIČNI DEL.....	12
3.1	METODOLOGIJA PRAKTIČNEGA DELA	12
3.2	SOOČANJE S PREDSKODKI PRI MENI IN MOJIH STARŠIH.....	12
3.2.1	Lejla Mandžuka, hčerka priseljencev iz Bosne in Hercegovine	12
3.2.2	Jana Trajanovska, hčerka priseljencev iz Severne Makedonije	13
3.2.3	Aljaž Konterc Horvat, sin pripadnice etnične skupine Romov	15
3.3	IZVEDBA PRVEGA ANKETIRANJA	15
3.4	IZVEDBA EKSPERIMENTA	19
3.4.1	Multikulturni bazar.....	20
3.4.2	Ogled filma The Swimmers	23
3.4.3	Obisk priseljenke iz Bosne in Hercegovine	25
3.4.4	Obisk romskega naselja Pušča in romskega muzeja	27
3.5	PONOVNA IZVEDBA ANKETIRANJA	30
3.6	ANALIZA REZULTATOV	32
4.	ZAKLJUČEK.....	37
	VIRI IN LITERATURA	38

1. UVOD

V sodobni družbi smo mladi čedalje bolj izpostavljeni diskriminaciji in predsodkom. Ljudi sodimo in obsojamo ne glede na to, ali jih poznamo. Velikokrat so med mladimi predsodki bolj prisotni na socialnih omrežjih in se veliko manj izražajo osebno. Na forumih večkrat zasledimo anonimneže, ki na neprimeren način širijo nestrpnost do tujcev, drugih kultur, verske pripadnosti, drugih etničnih skupin.

Sami prihajamo iz družin, ki niso tipično slovenske. Našo raziskovalno skupino sestavljamo Jana, hčerka priseljencev iz Severne Makedonije, Lejla, hčerka priseljencev iz Bosne in Hercegovine in Aljaž, sin predstavnice etnične skupine Romov. Ker nekoliko izstopamo iz povprečja, smo se odločili, da raziščemo, kako so prisotni predsodki v našem razredu.

Najprej bomo s pomočjo literature v knjižnici in spletnih virov spoznali, kaj so predsodki, od kod izvirajo in kako jih lahko zmanjšamo. Zanima nas multikulturalna družba, saj se zavedamo, da smo danes del te družbe. Skozi pogovor s sošolci večkrat slišimo izjave, ki so žaljive in neprimerne, med njimi je tudi veliko predsodkov, zato smo se odločili, da bomo poskušali zmanjšati predsodke najprej med našimi sovrstniki.

Pri našem raziskovanju smo si zastavili tri hipoteze. Predvidevamo, da so predsodki v našem razredu prisotni in da se stopnja le teh na lestvici od 1 do 5 (kjer 1 pomeni se popolnoma ne strinjam in 5 se popolnoma strinjam) v razredu nahaja v zgornji polovici lestvice (več kot 3).

Glede na to, da živimo v neposredni bližini romskega naselja Pušča in da našo šolo obiskuje veliko romskih učencev predvidevamo, da bo največ predsodkov usmerjenih ravno na njihovo etnično skupino.

Predvidevamo, da bodo aktivnosti, ki jih bomo izvedli znotraj eksperimenta, vplivale na zmanjšanje predsodkov pri učencih. Glede na izbrane predsodke se bomo odločili, kakšne aktivnosti znotraj eksperimenta bi bile najbolj učinkovite in bi lahko pozitivno vplivale na zmanjšanje predsodkov do drugih. Če bo naš eksperiment pozitivno vplival na naše sošolce, bomo naredili vsaj majhen korak k bolj sprejemljivi družbi in boljšemu sprejemanju nas vseh.

2. TEORETIČNI DEL

V vsakdanjem življenju se srečujemo z različnimi ljudmi. Svet postaja vse bolj multikulturen in dojemljiv do drugačnih. Kot učenci smo del šolske skupnosti, ki jo sestavljajo sošolci iz različnih družbenih okolij. Prav tako so tudi med nami prisotni predsodki in stereotipi, ki so pri posameznikih različno intenzivni. Da bi lažje razumeli kaj so predsodki, od kod izvirajo in kako jih je možno zmanjšati, smo pregledali različno literaturo.

2.1 PREDSDODKI

Temeljno polje delovanja predsodkov je vsakdanji svet ljudi, vsakodnevne interakcije z drugimi in drugačnimi, kot smo »mi«. Predsodki segajo v vsa področja družbenega življenja. Izražamo jih skozi vsakdanji govor, fraze, šale, dvoumnosti. Najdemo jih v javnem govoru; v medijih, filmih, popularni kulturi, v političnih, državnih institucijah, tudi v znanosti in kulturi. Kažejo se predvsem v nespoštljivem, nestrpnem, ponižujočem ali prezirljivem odnosu do drugih in drugačnih; do pripadnikov drugih narodov, etničnih skupnosti, ras, kultur, do oseb z drugačnimi načini življenja, religioznimi, spolnimi usmeritvami. (Šolska skupnost, http://www2.arnes.si/~osmblvg/dejavnosti/solska_skupnost/stereotipi1.htm, 13. 1. 2023)

Starim predsodkom do ljudi z drugačno etnično pripadnostjo, religijo, manjšinam, revnim, se pridružujejo vedno novi predsodki, na primer do ljudi z drugačnim življenjskim slogom, do ljudi z istospolno orientacijo, kadilcev, debelih itd. Predsodki so posebna nadgradnja stereotipov. Če so stereotipi samo sodbe, ki ni nujno, da ljudi motivirajo k aktivnemu delovanju v skladu s stereotipi, potem so predsodki sodbe, ki jih spremljajo močne emocije (ne maram jih, naj izginejo!). Predsodki predvsem vodijo naše obnašanje. Kolikor večjo težo daje posameznik svojim predsodkom, toliko bolj jim podlega. Uporaba le teh je pretežno nezavedna, avtomatsko potekajoča navada, ki daje človeku občutek zadoščenja. Postanejo pa izrazito osebno in družbeno negativni, kadar vodijo posameznike in družbene skupine do množičnega, pogosto sistematičnega, nasilja nad osebami, ki so objekti negativnih predsodkov. (Šolska skupnost, http://www2.arnes.si/~osmblvg/dejavnosti/solska_skupnost/stereotipi1.htm, 13. 1. 2023)

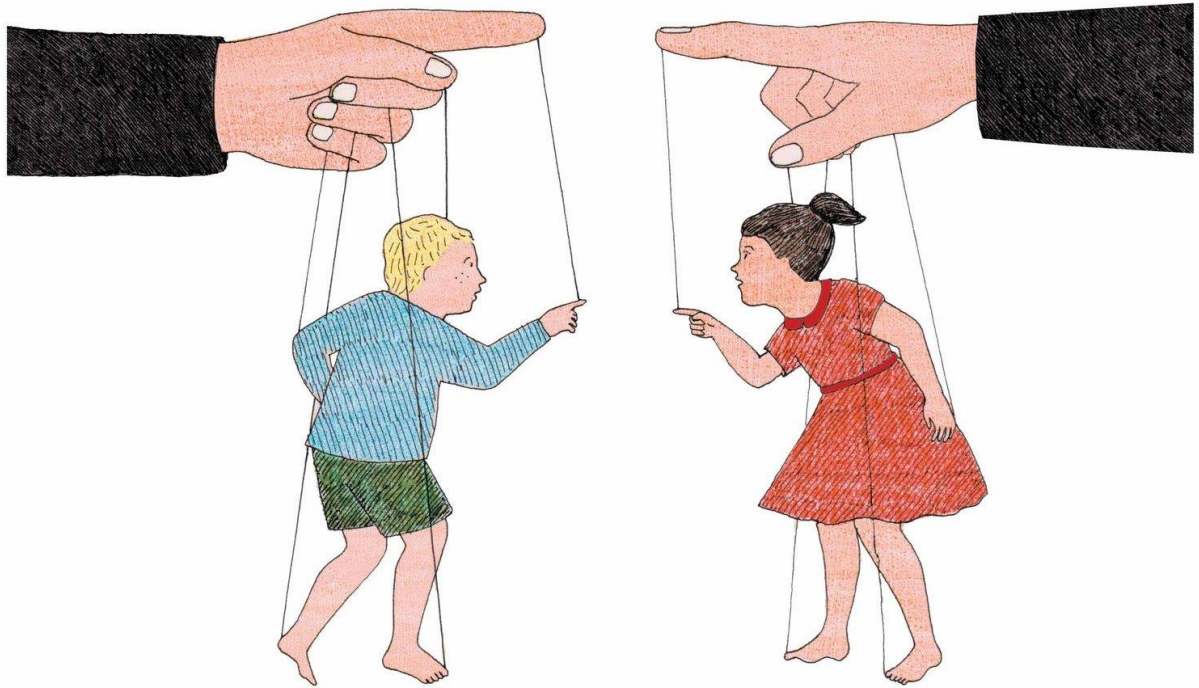
2.2 IZRAŽANJE PREDSDOKOV

Vsak izmed nas ima najbrž take ali drugačne predsodke. To pa še ne pomeni, da bomo sovražni, diskriminirajoči v odnosu do drugih. Razlikujemo pet stopenj izražanja predsodkov:

- **Opravljanje (ogovarjanje)** je izraz določenih antipatij v odnosu do drugih skupin. Šale in vici so taka oblika izražanja predsodkov na navidezno družbeno sprejemljiv način.
- **Izogibanje** se izraža v ustvarjanju socialne distance do pripadnikov drugih skupin, do katerih imamo predsodke. Socialna distanca je izraz potrebe po izogibanju medosebnim odnosom oziroma intimnejšim kontaktom z drugimi.
- **Diskriminacija** je že neposredno usmerjena proti pripadnikom drugih skupin. Kaže se v preprečevanju dostopa ogroženih skupin do nekih občih dobrin, na primer neenake možnosti šolanja, zaposlovanja, bivanja, oziroma, v kratenju njihovih osnovnih državljskih svoboščin in pravic, ki jih ima na razpolago dominantna skupina.
- **Nasilje** predpostavlja tisto stopnjo izražanja predsodkov, kjer je ogrožena fizična integriteta ljudi, oziroma onemogočeno normalno življenje ogroženih manjšinskih skupin (prepoved vstopa v različne javne institucije, fizični napad).
- **Genocid** se kaže v fizičnem preganjanju, iztrebljanju celih skupin, manjšin, narodov. (Kuhar, 2009, str. 39)

Dokler gre za vsakdanje situacije za naše odzive na bežna srečanja z drugimi in drugačnimi ljudmi, se zdijo predsodki nenevarni, nedolžni. Tedaj jih skorajda ne opazimo, tako vsakdanji se zdijo. Toda le ti imajo neprijetno lastnost, da hitro postanejo družbeno vezivo množic, se širijo kot virusi in lahko okuženost z njimi dobi epidemične razsežnosti. Tedaj se spremenijo v orodje agresije, linča, opravičilo vsakovrstnih diskriminacij, preganjanja, izganjanja ali prepuščanja ogroženih skupin njihovi »usodi«. (Šolska skupnost, http://www2.arnes.si/~osmblvg/dejavnosti/solska_skupnost/stereotipi1.htm, 13. 1. 2023)

Veliko predsodkov nastane v zgodnjem otroštvu pod vplivom staršev. Nastanejo prve primarne kategorizacije in z njimi povezana vrednotenja, ki so podlaga za nastanek in obstoj le teh, zlasti za njihovo in nezavedno delovanje. Šola je ena pomembnejših dejavnikov pri nastanku predsodkov. Učitelji imajo lahko velik vpliv na otroke kot tudi učbeniki in šolska berila. V adolescenci se pojavi želja po druženju z enakimi: tisti, ki prihajajo iz enakega okolja, imajo enake interese in vrednote. Člani vrstniških skupin imajo velikokrat enake socialne, kulturne, ekonomske, verske statuse, kar jih prikrajša za bogastvo izkušenj z drugačnostjo. Predsodke prevzamemo tudi, če smo pripadniki neke skupine. (Golob, 2004: 23)

Slika 1: Kako se otroci naučijo predsodkov?

(How Kids Learn Prejudice, <https://www.nytimes.com/2016/10/23/opinion/sunday/how-kids-learn-prejudice.html>, 14. 1. 2023)

Predsodki vodijo naše zaznavanje zunanjega sveta, ne da bi sami to opazili. Največkrat povzročajo negativno popačenje podobe objekta. Povzročajo tudi močno selektivno pozornost opazovalca do obnašanja drugih ljudi: opazovalec je pozoren le na tiste vidike obnašanja drugih, ki so v skladu z njegovimi predsodki. Znano je, da že nepomembna informacija o nekem človeku drugim zadošča, da mu pripišejo celo vrsto lastnosti in ga »tipizirajo«. Enkratno opazovanje neke osebe zadošča za posploševanje na druge osebe iste skupine in za sklepanje lastnosti teh oseb. Predsodki ne poznajo meja veljavnosti za celoto jim zadošča ena sama informacija ali eno samo izkustvo. Kot primer lahko navedemo primer predsodkov, ki jih ima večinsko prebivalstvo Slovenije do Romov. Ena slaba izkušnja z njimi povzroči, da so vsi Romi slabi in že jih nočemo v svoji bližini, pa čeprav smo prej lahko živeli drug ob drugem brez večjih konfliktov. (Umek, 2010:25)

2.3 POMEN PREDSDOKOV

Zavedati se moramo, da se ljudje ne delimo po tem, ali imamo predsodke ali ne, temveč po tem, katere skupine ljudi so predmet naših predsodkov in koliko svojih predsodkov se zavedamo. Tisti, ki menijo, da nimajo predsodkov, ravno s tem izražajo svoj največji predsodek. Uporaba le teh je pretežno nezavedna, avtomatsko potekajoča navada, ki daje posamezniku občutek zadoščenja. Predsodke imamo vsi. Razlikujemo se le po tem, kdo je predmet naših predsodkov, koliko se jih zavedamo in kakšna so naša dejanja zaradi njih. (Umek, 2010: 26)

Strokovnjaki menijo, da je predsodke do določenih skupin mogoče preseči z osebnimi izkušnjami in stiki s temi ljudmi. Taka formulacija izhaja iz predpostavke, da gre za prepad med izkušnjo in predsodkom. Hkrati pa je potrebno biti previden pred tako udobnim pogledom na problematiko, saj se predsodki hranijo z globoko potlačenimi nezavednimi viri, zato takih popačenj ni mogoče popraviti zgolj s tem, da dobro pogledamo. Že v samo izkušnjo se podamo s predsodkom v glavi, zato je ni mogoče odpraviti z druženji, temveč bi morali ohraniti sposobnost za imetje izkušnje, ki bi lahko preprečila razraščanje idej. Če povzamemo, predsodke med skupinami lahko zmanjšamo, če povečamo število medsebojnih stikov. (Umek, 2010: 27)

Slika 2: Sami se moramo odločiti, kakšno sliko bomo imeli o drugih. Vsaka stran ima dve plati, od nas je odvisno, kaj bomo videli in sprejeli.

(Dealing with prejudices in scholarship and the academic world, <https://www.kitlv.nl/blog-dealing-prejudices-scholarship-academic-world/>, 14. 1. 2023)

2.4 VEČKULTURNA IN MEDKULTURNA DRUŽBA

V kulturi se rodimo, njenih pravil se postopoma učimo v zgodnjih obdobjih našega življenja. Ta proces imenujemo socializacija. Vsaka družba prenaša na svoje člane vrednostni sistem, ki je temelj njegove kulture. Otroci se naučijo razumeti in uporabljati znake in simbole, katerih pomeni se od kulture do kulture spreminjajo. Brez tega v dani kulturi ne bi bili sposobni preživeti. Starši in družina, šola, prijatelji in množični mediji, še zlasti televizija in v sodobnem času splet prispevajo k socializaciji otrok. (Umek, 2010: 7)

Vsak posameznik je do določene mere kombinacija lastne dediščine in socialnega ozadja, v sodobni, moderni demokraciji pa vsak lahko tudi obogati svojo identiteto z integracijo različnih kulturnih navad. Danes je življenje v večkulturnih družbah dejstvo. Za uspešno komunikacijo z vsemi skupinami pa se moramo truditi spremeniti našo družbo v medkulturno, ki temelji na interakciji in izmenjavi. (Umek, 2010: 7)

Kakšna je razlika med večkulturno in medkulturno družbo? Večkulturno družbo sestavljajo različne kulture, državljani, etnične in verske skupine, ki živijo na istem ozemlju, vendar niso nujno v stiku. V takšni družbi razlike veljajo za slabost in to je pogosto tudi razlog za diskriminacijo. Medkulturne družbe so prav tako sestavljene iz različnih kultur, etničnih skupin idr., ki živijo na istem ozemlju. Za razliko od večkulturne družbe v medkulturni poteka interakcija in izmenjava med kulturami, med njimi obstaja vsestransko priznavanje lastnih vrednot, vrednot drugih. V taki družbi se odvija proces aktivne strpnosti in ohranjanje enakopravnih odnosov, kjer je vsakdo enako pomemben, kjer ni ničvrednih in manjvrednih, boljših ali slabših ljudi. (Umek, 2010: 8)

Pot iz večkulturne družbe v medkulturno je proces, ki ga skušamo osvojiti. Podoba Evrope se je v zadnjih desetletjih drastično spremenila. Današnje večkulturne družbe nas bolj kot kdaj koli prej postavljajo pred izzive in pritiske. Pri tem pa se v procesu globalizacije pogosto izgubljajo prvine manjših kultur in umirajo stare kulturne vrednote, na katerih so te kulture zgrajene. Še vedno pa obstaja dejstvo, da Evropa je in ostaja raznolika in večkulturna. Po mnenju nekaterih je prav ta njena kulturna pestrost najbolj privlačen izziv. To pestrost lahko razumemo kot vir uživanja in veselja, po drugi strani pa tudi kot možnost za stereotipe, predsodke, nesporazume, netoleranco in rasizem. Kako bomo večkulturnost dojeli, je torej odvisno od nas samih. Medkulturni dialog je eden od načinov, ki ga lahko izberemo. (Umek, 2010: 8)

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 METODOLOGIJA PRAKTIČNEGA DELA

V raziskovalni nalogi smo podatke zbirali s pomočjo treh metod sociološkega raziskovanja. Kot prvo obliko smo uporabili metodo spraševanja, kjer smo najprej opravili kratki nestrukturirani intervju s svojimi starši, ki so se kot priseljenci oziroma pripadniki etnične manjšine soočali z različnimi predsodki. Zanimalo nas je, ali so se kot tujci oziroma Romi počutili drugače obravnavane v našem okolju, ali so jih predsodki v življenju zaznamovali in ali so se iz njih kaj naučili.

Uporabili smo tudi metodo eksperimenta, ki je bil glavni del empiričnega dela. V eksperimentu smo najprej določili eksperimentalno skupino, to je bil 9. c razred z 29 učenci, od tega jih v testiranju sodelovalo 27, izvzeti smo bili raziskovalci naloge (Nejra obiskuje 9. a razred). O podrobnih vsebini eksperimenta, eksperimentalni skupini nismo razlagali, saj nismo želeli vplivati na njihovo mišljenje pred izvedbo ankete. Naš eksperiment je zajemal štiri dejavnosti. Organizirali smo multikulturni bazar, obiskali romski muzej in romsko naselje Pušča, si ogledali film *The Swimmers* in na obisk povabili priseljenko iz Bosne in Hercegovine, pripadnico muslimanske vere.

Nato smo izvedli spletno anketo, ki jo je reševala eksperimentalna skupina. Nanizali smo množico trditev (predsodkov), učenci pa so morali določiti, v kakšni meri se z njimi strinjajo. Najprej smo jo izvedli pred izvedbo našega eksperimenta, nato pa še po njem, kjer smo nanizane predsodke pomešali. Sledila je analiza rezultatov in končni sklepi.

3.2 SOOČANJE S PREDSKODKI PRI MENI IN MOJIH STARŠIH

3.2.1 Lejla Mandžuka, hčerka priseljencev iz Bosne in Hercegovine

Ljudje se v današnjem času veliko soočamo s predsodki. Predsodki so lahko različni kot so politični, verski ... Osebno sem se sama kdaj pa kdaj soočala z njimi. Moji starši niso imeli nikakršna izločanja v družbi in niso doživeli nikakršne stiske. To je mogoče zato, ker so že odrasli in se pri otrocih te stvari pogosteje dogajajo ali pa zato, ker je moj oče že 18 let v Sloveniji in se je že navadil in so ga sodelavci lepo sprejeli. Tako tudi moja mama, ki takoj po preselitvi ni delala in je šele po treh letih našla službo, se s svojimi sodelavkami zelo dobro razume.

Pri meni pa je stvar nekoliko drugačna. Na začetku sem doživela izločanje med sošolci (seveda ne vsemi) najbolj zaradi jezika, ker nisem poznala jezika, sem bila vedno tiho, pa tudi zaradi

vere, priimka, imena ... Skratka, vedno sem izstopala. To izločanje v razredu je trajalo mogoče pol leta, dokler se nisem naučila jezika, potem sem se lahko postavila zase in bilo je lažje. Zdaj je vse drugače. V Sloveniji sem že 5 let in ne doživljam več izločanja med sošolci in vrstniki, prav nasprotno, zdaj smo z enimi zelo dobri prijatelji in mi vedno pomagajo, kadar potrebujem pomoč. Zelo rada jim pomagam tudi sama. Biti drugačen v družbi zagotovo ni enostavno. Nate lahko vpliva na več načinov, lahko te okrepi, lahko pa te tudi uniči. V našem primeru je selitev bila dobra izkušnja, morda tudi zaradi tega, ker smo bili za spremembe odprti tudi sami.

Slika 3: Družina Mandžuka pri odkrivanju Slovenije Slika 4: Nejra in Lejla na prvi šolski dan

3.2.2 Jana Trajanovska, hčerka priseljencev iz Severne Makedonije

Pregovor je ljudska književna zvrst, ki kratko, navadno v prisposodbi, izraža kako življenjsko izkušnjo. Znani pregovor "s trebuhom za kruhom" je najbolj zaznamoval moje starše. Kot za mnoge ljudi, tudi za moje starše, pomeni ta pregovor iskati zaslužek zunaj domačega kraja, domovine.

Moja starša sta leta 1999 končala fakulteto dentalne medicine v Makedoniji. Po končani fakulteti sta se tam tudi zaposlila. Želela sta izpolniti svoje sanje in se izobraziti na najvišji ravni, kar sta tudi storila. S svojo prvo zaposlitvijo nista bila zadovoljna, saj sta bila premalo plačana. Plače zobozdravnikov so bile takrat zelo slabe. Nepremičnin oz. drugih prihodkov nista imela, zato sta se odločila iskati zaposlitev z boljšo plačo v tujini.

Moj oče se je odločil za Slovenijo ter se preselil leta 2002. Tukaj mu niso priznali diplome, zato je moral potrditi veljavnost izobrazbe z nostrifikacijo. Po končanih devetih izpitih sta v Slovenijo prišla tudi moja mama in brat. Mama je prav tako čez nekaj časa opravila vse potrebne izpite. Tako sta se oba v Prekmurju zaposlila. Skozi to imigrantsko pot sta redko izkusila diskriminacijo. Ko sta nostrificirala diplomo v Ljubljani, sta se včasih soočala z diskriminacijo. V Prekmurju pa sta se srečala z bolj prijaznimi in toplejšimi ljudmi, ki so ju sprejeli zelo lepo.

O sebi ne morem veliko povedati, saj moja pot še ni tako dolga. Začela se je v Sloveniji, saj sem tu rojena in tu odraščam. Na srečo do zdaj nisem občutila kakšnega izločanja v družbi ali predsodke, glede na to, da imam drugačen priimek kot tipični Slovenci in sem pravoslavne vere. Zavedam se, da se v prihodnosti lahko to kadar koli spremeni. V življenju nikoli ne moremo biti popolnoma zaščiteni pred negativnimi izkušnjami, zato moramo razvijati zavedanje o različnih oblikah diskriminacije, predsodkov in njihovih posledicah ter biti zmožni učinkovito komunicirati in reagirati na te situacije. Hvaležna sem, da sem si izbrala prijatelje, kateri me sprejemajo in spoštujejo takšno, kakršna sem in me ne izločajo zaradi moje pripadnosti.

Starša sta me učila, da se moram navaditi na kakršne koli spremembe v življenju, predvsem pa moram tudi biti hvaležna za življenje, ki ga živim in mi ga je ponudila ta država. To pripadnost slovenski družbi, ki jo jaz čutim, čuti tudi moj brat ter oba starša. Moja starša velikokrat povesta, da dom ni tam, kjer si se rodil, ampak tam, kjer si ga ustvaril in kjer je družina srečna.

Slika 5: Družina Trajanovski

3.2.3 Aljaž Konterc Horvat, sin pripadnice etnične skupine Romov

Živeti v romski skupnosti ima svoje prednosti, hkrati pa predstavlja izziv v vključevanje v družbo. Skupaj z mamo in starimi starši živim v romskem naselju Pušča, v katerem se dobro počutim. Ko sem se z mamo pogovarjal, ali se je kdaj soočala s predsodki, mi je najprej odgovorila, da ne. Bolj sva pogovor usmerila v njeno mladost, bolj sva ugotavljala, da je že bila v primežu predsodkov o Romih. Pravi, da se velikokrat zgodi, da je v družbi izpostavljena že zaradi zunanosti. Nelagodno se je počutila vsakič, ko so se ljudje za njenim hrbtom pogovarjali o njej in jo gledali postrani.

Pravi, da se v družbi dobro počuti, da so glede na pogovore s svojimi starši sedaj Romi bolj sprejeti in jih družba več ne izloča kot nekoč. Kljub temu opaza, da opazke o njeni pripadnosti največkrat prejme od kakšne družbe, ne posameznika. Vidi se, da se posamezniki ne izpostavljajo in si svojega menja ne upajo povedati direktno.

Sam se v šoli počutim sprejetega. V razredu imam veliko prijateljev, s katerimi se družim tudi izven šole. Prav tako sem član nogometnega kluba Veržej, kjer se s soigralci dobro razumem. Kljub temu da me sošolci sprejemajo ne glede na mojo etnično pripadnost in temnejšo barvo kože, se večkrat pojavijo prikrita opazke, ki me zmotijo. V nižjih razredih sem bil večkrat tarča izločanja, nato sem sem se naučil, da se moram postaviti zase in osebam, ki me zatirajo, povedati osebno, da me njihovi komentarji motijo.

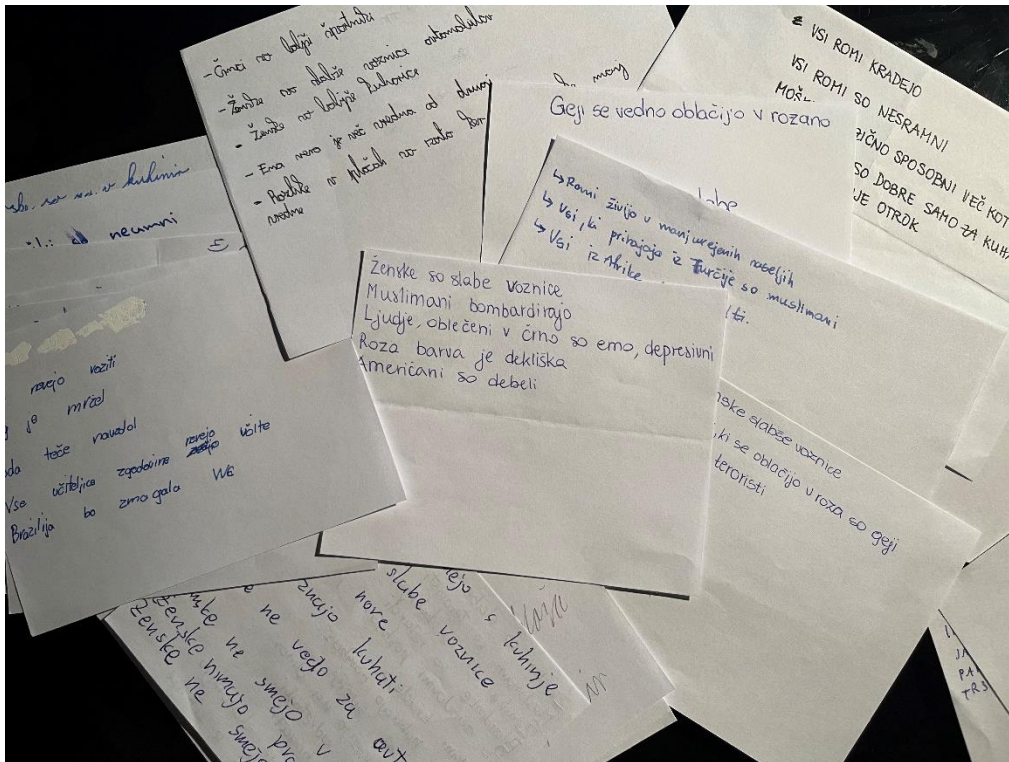
Kljub temu da se trudimo, da bi bila naša družba odprta za vse drugačne, se večkrat zgodi, da skupina dijakov sredi Murske Sobote kriči opazke o Romih. Takšne opazke me zmotijo in prizadenejo, zato si želim, da bi lahko živeli v družbi, ki nas ne bi obsojala glede na barvo kože in dejanja, ki jih delajo drugi.

3.3 IZVEDBA PRVEGA ANKETIRANJA

Anketiranih je bilo 27 učencev. Sami v anketi nismo sodelovali. V anketni vprašalnik smo vključili 20 vprašanj zaprtega tipa, kjer so anketiranci označili, koliko se strinjajo z navedeno trditvijo. Lestvica je segala od 1 do 5, kjer je 1 pomenilo se popolnoma ne strinjam in 5 se popolnoma strinjam. Za opravljanje raziskave smo izvedli anketiranje preko spletne strani IKA (<https://www.1ka.si/>).

Pred izvedbo anketiranja smo pri učencih 9. razreda izvedli kratko delavnico, kjer so nam naši sovrstniki zapisali različne predsodke, ki jih srečujejo v vsakdanjem življenju. Tako smo ustrezne predsodke razvrstili v več kategorij in opazili, da je največ predsodkov, glede kulture

in vere. Ostali predsodki so se navezovali na spol, izgled, spolno usmerjenost, nekaj pa je bilo takšnih, ki jih nismo morali razvrstiti v nobeno kategorijo. Glede na količino predsodkov, ki jih imajo naši devetošolci, smo se odločili za izvedbo eksperimenta, ki se bo dotikal predvsem kulture in vere.

Slika 6: Lističi s predsodki, ki smo jih zbrali od učencev 9. razreda

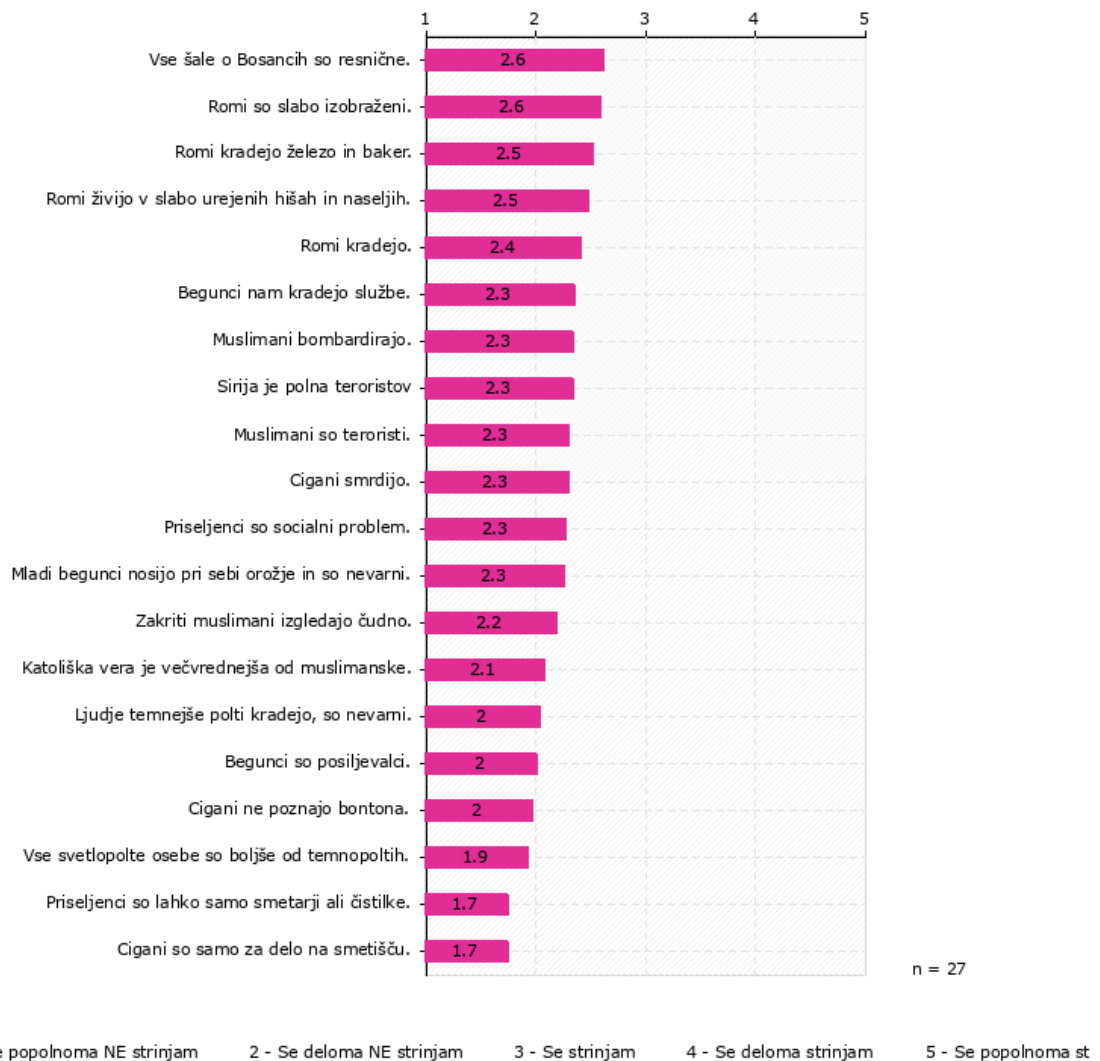
Glede na predsodke, ki smo jih zbrali smo jih v anketni vprašalnik zapisali 20, s katerimi so učenci na lestvici 1–5 označili, ali se z njimi 1- popolnoma ne strinjajo, 2- se deloma ne strinjajo, 3- se strinjajo, 4- se deloma strinjajo in 5- se popolnoma strinjajo. Učencem smo ob začetku reševanja razložili, kaj pomeni takšna lestvica, nato so začeli z reševanjem.

KULTURA, VERA	SPOL	IZGLED	SPOLNA USMERJENOST	OSTALO
<ul style="list-style-type: none"> • Muslimani bombardirajo. • Muslimani so teroristi. • Američani so debeli. • Ljudje temnejše polti kradejo, so nevarni. • Balkanci so pijanci. • Črnci si ne zaslužijo pravic. • Vsi Rusi so pijanci. • Romi kradejo. • Vsi črnci so veliki in nevarni. • Vsi Avstrijci so samovšečni. • Črnci so do belcev rasistični. • Palestinci si ne zaslužijo svobode. • Sirija je polna teroristov. • Črnci so dobri samo za nabiranje bambusa in za delo na polju. • Cigani so samo za delo na smetišču. • Vsi Hrvati nam kradejo morje. • Štajerci so pijanci. • Gorenjci so skopušni. • Črnci so samo za sužnje. • Zakriti muslimani so čudni. • Čefurji so lahko samo smetarji ali čistilke. • Cigani ne poznajo bontona. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ženske so slabe voznice. • Moški ne znajo kuhati. • Predsednik mora biti moški. • Ženske so samo za kuhinjo. • Ženske ne sodijo v politiko. • Ženske ne bi smele igrati nogomet. • Ženske se ne bi smele izobraževati. • Policaji so lahko samo moški. • Moški si zaslužijo več pravic, so večvredni od žensk. • Moški so močnejši od žensk. • Razlike v plači so zato, ker je delo žensk manj vredno. • Ženske so preveč stroge. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ljudje oblečeni v črno so emo, depresivni. • Ljudje s tatooji so na drogah. • Blondinke so neumne. • Ljudje s tetovažami so mafijaši. • Piflarji imajo očala. • Če si debel, si grozen. • Vsi z očali se delajo pametne. 	<ul style="list-style-type: none"> • Če si istospolno usmerjen, nisi normalen. • Geje bi morali iztrebljati. • Za istospolno usmerjene bi mogle biti kazni. • Pripadniki LGBT so bolni. • Moški, ki se oblačijo v roza, so geji. 	<ul style="list-style-type: none"> • Če imaš slabe ocene, v življenju ne prideš nikamor. • Oseba iz slabe družine je slaba v razmerju. • Otroci, ki prihajajo iz družin alkoholikov, so manjvredni. • Kmetje so revni. • Kdor ima dobre ocene, je piflar.

<ul style="list-style-type: none"> • Vse svetlopolte osebe so boljše od temnopoltih. • Cigani smrdijo. • Katoliška vera je večvredna od muslimanske. • V kitajski restavraciji pripravljajo pse in jih Kitajci jedo. • Romi so nesramni. • Romi smrdijo zato, ker nimajo denarja za ogrevanje in se segrevajo z odprtim ognjem na kurišču. • Romi kradejo železo. • Črnci so kriminalci in morilci. • Imigranti so manjvredni. • Judje so krivi za vse slabo. • Romi živijo v slabo urejenih hišah in naseljih. 				
--	--	--	--	--

Tabela 1: Razvrstitev zbranih predsodkov

Rezultati ankete so prikazani v naslednjem grafu. Analiza grafa je opisana v poglavju Analiza rezultatov.

Graf 1: Strinjanje ali nestrinjanje s predsodki

3.4 IZVEDBA EKSPERIMENTA

Pri našem eksperimentu smo anketiranim učencem pripravili tudi raznovrstne delavnice. Delavnice so bile zelo raznolike, da bi pritegnile vse učence in bi s tem zmanjšali stopnjo predsodkov, ki so se nam med anketiranjem pojavili kot najbolj pereči. Pred izvedbo eksperimenta učencem nismo povedali, da so dejavnosti namenjene omejevanju predsodkov, s tem nismo želeli vplivati na njihovo doživljanje in spoznavanje novih znanj.

3.4.1 Multikulturni bazar

V predprazničnem času je na naši šoli navada, da se odvija prireditev, na kateri vsako leto zbiramo sredstva za šolski sklad. V letošnjem letu smo predlagali, da bi na bazarju sodelovali tudi mi in tako pripravili multikulturno prireditev. Na bazarju s prireditvijo so sodelovali starši učencev, ki prihajajo iz drugih kultur. Tako smo pripravili stojnice, na katerih so se skozi kulinariko predstavili predstavniki Severne Makedonije, Bosne in Hercegovine, Srbije, Slovenije in romske skupnosti.

Stojnica, ki so jo pripravili predstavniki iz Bosne in Hercegovine, je ponujala tradicionalne jedi, kot so: burek, hurmašice, tufahije, piškote, burek in pite z različnimi polnili. Mame naših učencev so bile zelo ponosne, da so lahko sodelovale in da smo oz. so učenci lahko predstavili svojo kulinariko, zato so se za ta dogodek še posebej potrudili. Obisk pri stojnici je bil zelo množičen, prav tako je večina obiskovalcev prepoznala jedi, ki smo jih ponujali.

Slika 7: Bosno in Hercegovino so predstavljali Ajdin, Nejra, Lejla in Eman

Na stojnici Severne Makedonije smo lahko poizkusili domač ajvar, pito iz domačega ovčjega sira, piškote, pecivo iz koruzne moke ... Severno Makedonijo sta predstavljali Jana in Ikra, ki sta stojnico dobro založili, ampak ob koncu so ostale le drobtinice.

Slika 8: Severno Makedonijo sta predstavljali Jana in Ikra

Na bazarju so bili zastopani tudi etnična skupina Romov in Srbija. Fantje so skrbeli za dobro vzdušje na stojnici. Aljaž in Leandro sta ponujala tipični romski kruh, ki ga običajno ponudijo k enolončnici, medtem ko nam je Marko ponujal tipične srbske jedi, s svojo mamo je pripravil domače uštipce, koruzno sladico po receptu svoje prababice in sladke piškote. Fantje so z veseljem obiskovalcem pojasnili in predstavili njihovo kulturo skozi kulinariko.

Slika 9: Srbijo je predstavljal Marko, Romsko skupnost pa Aljaž in Leandro

Poleg multikulturnih stojnic pa smo predstavili še domačo slovensko kulinariko, ki so jo pripravile naše devetošolke ob pomoči svojih staršev in starih staršev. Multikulturni bazar je bila odlična priložnost, da so, ne samo naši sovrstniki, ampak vsi udeleženci spoznavali različne kulture preko kulinarike, preko plakatov, ki so jih na stojnicah predstavili posamezni učenci. Odzivi na multikulturni bazar so bili zelo pozitivni, kar se je videlo ob gneči ob stojnicah. Pozitivni odziv je bil tudi pri mlajših otrocih, ki so spraševali po jedeh, ki so jih z veseljem okušali. Starejši obiskovalci pa so spraševali po receptih in načinu priprave jedi, ob tem se je porodila ideja, da bi lahko v prihodnje pripravili še kakšne kuharske delavnice, kjer bi te jedi pripravili.

Po našem mnenju je bil naš cilj, da različne kulture, ki jih imamo na naši šoli, spozna širši krog obiskovalcev, dosežen. Glede na povratne informacije in pogovor z udeleženci lahko ocenimo, da so jim tovrstni dogodki všeč, prav tako je prireditev imela velik pozitivni učinek na vse nas, ki smo tujci v tuji državi in smo s tem lahko prinesli košček našega doma drugim, da spoznajo, da smo drugačni, a hkrati enaki njim.

Sliki 10 in 11: Zanimanje na stojnicah je bilo veliko

3.4.2 Ogleđ filma *The Swimmers*

Film *The Swimmers* spremlja dve sestri, Saro in Yusro, ki poskušata uresničiti svoje sanje v Siriji, ki jo je zajela vojna. Yusra ima velike sanje, da bi postala olimpijska prvakinja, vendar se njeno plavanje spreobrne, ko državo napadejo.

Po velikem valu smrti se njun oče strinja, da ju pošlje v Nemčijo, da bi tam našli zatočišče in rešitev. Dekleti se z Nizro kot spremljevalcem in zaupnikom odpravita na pot, pri čemer ves čas zaupata sumljivim preprodajalcem in upata, da jima bo uspelo priti v Nemčijo. Njuna pot je bila dolga. Z ostalimi ljudmi, ki so prav tako iskali varen kraj, sta preplavali Egejsko morje. Za tiste, ki jim uspe priti tako daleč, se začne pravi boj za svobodo, saj si vsi ti begunci poskušajo ustvariti novo življenje. To seveda pomeni, da se bo Yusra vrnila k plavanju in se poskušala uvrstiti med najboljše.

Po 25 dneh jim je uspelo priti do Nemčije. Yusrine sanje, da bi postala olimpijska plavalka, se še okrepijo, ko se dekleti prijavita v begunski center. Medtem ko se Sara bolj osredotoča na pomoč drugim, zlasti zaradi novic o vse pogostejših bombnih napadih v Siriji, se Yusra raje posveča plavanju. Po naključju najde plavalni klub in se oglasi pri trenerju Svenu. Navdušuje ga s svojimi plavalnimi časi in trdo trenira, da bi se uvrstila v olimpijsko ekipo beguncev. Nato

se odpravi v Rio, kjer sliši, kako drugi športniki obžalujejo njeno pomanjkanje truda in da je tam le zaradi sočutja, ne da bi se zavedali njenih junaških plavalnih prizadevanj na začetku filma. Yusra kmalu odpravi dvome, premaga vse ostale in zmaga v svoji vožnji.

Slika 12: Naslovnica filma

Slika 13: Yusra Mardini na olimpijskih igrah v Rio

(Slika :Imbd, <https://www.imdb.com/title/tt8745676/>, 23. 1. 2023)

(Slika : Refugee swimmer Yusra Mardini's inspirational journey celebrated in new movie The Swimmers, <https://olympics.com/ioc/news/refugee-swimmer-yusra-mardini-s-inspirational-journey-celebrated-in-new-movie-the-swimmers>, 23. 1. 2023)

Yusra trenutno živi v Hamburgu v Nemčiji. Še vedno je odlična plavalka ter navdih in glasnica beguncev po vsem svetu. Sara je začela reševati begunce na Lezbosu. Leta 2018 je bila skupaj z več drugimi sodelavci obtožena tihotapljenja in bi ji lahko grozila 20-letna zaporna kazen, če bi bila spoznana za krivo. Film se konča s preudarnim sporočilom. Od leta 2011 je 5,7 milijona Sircev postalo beguncev. Na svetu je več kot 30 milijonov beguncev, od tega jih je polovica mlajših od 18 let.

The Swimmers si je naš razred ogledal v šoli. Mislimo, da jim je bil film všeč in so dojeli bistvo, ter videli, s kakšnimi stvarmi se morajo ljudje po svetu soočiti. Zgodba je ganljiv poklon njim, milijonom beguncev, ki so tvegali vse, da bi se preselili na varno, in opomin, da so mnoge njihove zgodbe še vedno aktualne.

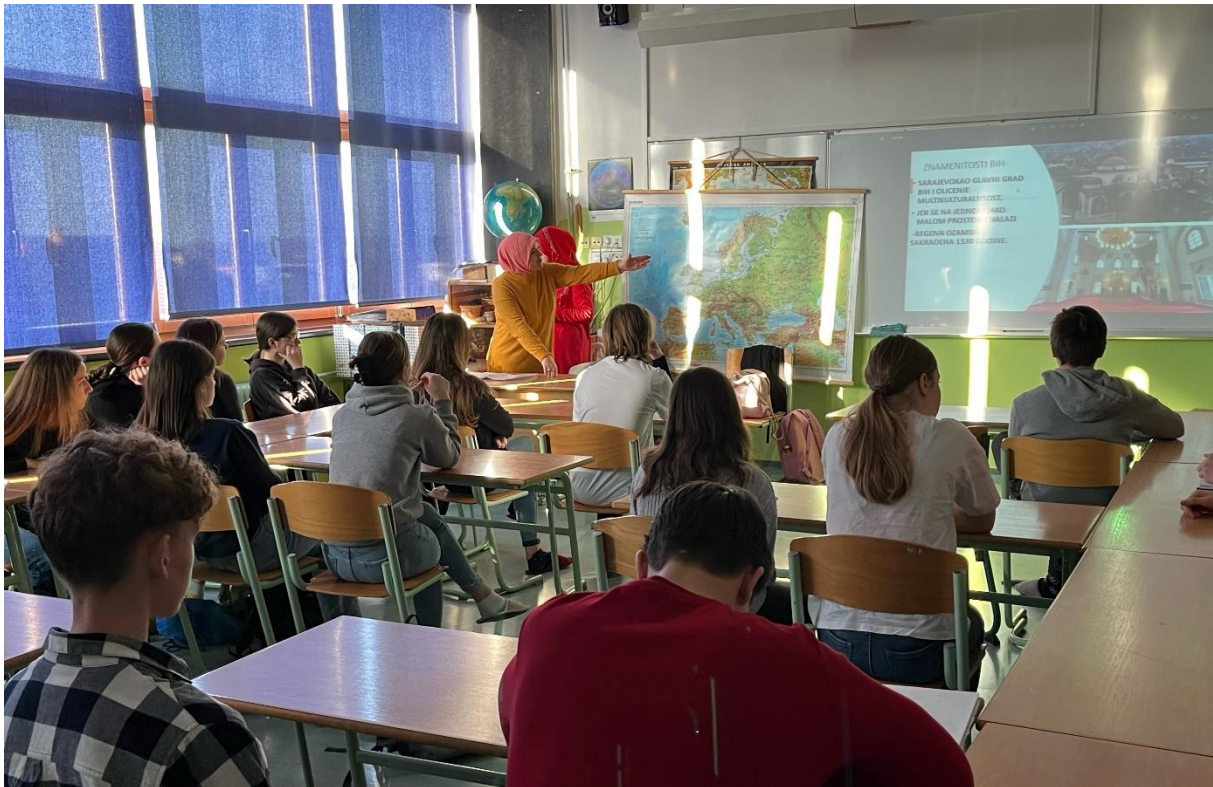
Z ogledom filma The Swimmer smo želeli učencem pokazati in dokazati, da so migranti, ki bežijo zaradi različnih vzrokov ljudje, ki so v svoji državi živeli povsem urejeno in uspešno življenje. Vojna je prisilila dve dekleti, ki sta le nekoliko starejši od nas, ki sta uspešni športnici,

da sta morali zapustiti svojo družino in se v tujem svetu nista počutili domači. Ob ločitvi od družine, prijateljev, včasih celo smrtno nevarni poti sta se še soočali s predsodki o tem, da s svojim prihodom kradeta prostor in denar državi. Še posebej hud udarec za vsakega športnika pa še dvom o tem, da si res zasluži mesto med elito na olimpijskih igrah. Film je dokaz, da se z vztrajnostno in dokazovanjem, da smo vsi le ljudje in si zaslužimo enake možnosti da preseči še tako trdovratne predsodke o tujcih migrantih v domači državi.

3.4.3 Obisk priseljenke iz Bosne in Hercegovine

Na našo šolo se je v tem šolskem letu vpisala učenka iz Bosne in Hercegovine, ki že na prvi pogled izstopa iz povprečja naše šole. Učenka Melika, ki obiskuje 8. razred, je namreč glede na običaj svoje vere zakrita z ruto, ki se v muslimanskem svetu imenuje hidžab. Zaradi svoje drugačnosti smo se odločili, da jo povprašamo, ali bi nam s svojo mamo predstavili svojo kulturo, vero in položaj ženske, do katere imamo večkrat predsodke.

Na povabilo se je gospa Mihada Rožnjaković prijazno odzvala. Njena pripoved je bila v bosanščini, ki smo jo večinoma razumeli, veliko pa sta nam pojasnili učiteljici. Gospa Mihada je po poklicu učiteljica, ampak svojega poklica zaradi neznanja slovenščine ne more opravljati. Predstavila je državo od kod prihaja in kaj so največje zanimivosti, kot so kulinarika, kulturne in naravne znamenitosti. Izvedeli smo, da je Bosna in Hercegovina zelo narodnostno in kulturno mešana država, kar se pozna tudi na njenih prebivalcih. Gospa Mihada je večkrat poudarila, da ji je bilo v Bosni in Hercegovini zelo lepo, ampak želja bo lepšem življenju je njeno družino vodila v Slovenijo. Pravi, da se pri nas dobro poučiti in se ne sooča s predsodki.

Slika 14: Predstavitev kulturne dediščine Bosne in Hercegovine

Poudarila je, da je Bosna in Hercegovina država z bogato zgodovino in bilo je kar nekaj dogodkov, ki so prebivalce Bosne trajno zaznamovali. Vojne na Balkanu, ki so potekale v devetdesetih letih se spomni še sama, prav tako genocida v Srebrenici. Kljub temu da so doživeli marsikaj hudega, se preprosti prebivalci Bosne in Hercegovine trudijo, da bi sprejemali drug drugega. Neprijetni spomini naj ostanejo v opomin, da se takšni dogodki več ne bi ponovili, a v prihodnost morajo gledati optimistično in z dobršno mero sprejemanja drug drugega.

V razredu se je pojavilo vprašanje o muslimanski veri in zakrivanju žensk. Predvsem dekleta so zanimala pravila glede nošenja hidžaba. Gospa Mihada nam je razložila, da je 1. februar mednarodni dan hidžaba in vsa dekleta, ki v tem letu dobijo prvič menstruacijo si na ta dan nadenejo ruto. Razložila nam je, da se ženske zakrivajo pred drugimi, predvsem moškimi, medtem ko so doma brez rute, prav tako pred ožjim sorodstvom in drugimi ženskami. Dekleta je zanimalo, ali imajo kakšno kazen za ženske, ki se razkrijemo pred drugimi moškimi. Gospa Mihada nam je razložila, da ne.

Povedala nam je tudi, kakšna je razlika med hidžabom, ki zakriva le glavo in burko, ki je enodelna obleka, ki ženske v celoti zakriva, prav tako so s tančico zakrite tudi oči. Pravi, da v

veliki večini burke nosijo ženske v vzhodno - islamskih državah in so izjemno kontroverzna in stroga oblika islama, za katerega je potreben dober finančni položaj, saj so v tem primeru ženske javno povsem ločene od moških.

Slika 15: Gospa Mihada in Melika sta svojo predstavitev opravili izvrstno

Naše druženje se je prehitro končalo, saj smo imeli še kar nekaj vprašanj, na katere nam je kasneje odgovoril sošolec Amel, ki je prav tako priseljensec iz Bosne in Hercegovine. Sošolce je zanimalo, ali lahko pride do mešanega zakona. Amel nam je razložil, da lahko, ampak da se priporoča, da v tem primeru pride tudi do menjave vere. Predavanje je bilo zelo zanimivo, saj smo tako kulturo spoznali iz prve roke, zato bomo predlagali, da bo v prihodnje takšnih učnih ur še več.

3.4.4 Obisk romskega naselja Pušča in romskega muzeja

Med zbiranjem predsodkov pri devetošolcih smo ugotovili, da se jih zelo veliko navezuje na Rome, ki so bili pri zapisu največkrat poimenovani s Cigani. Zato smo v našo anketo namenoma zapisali veliko predsodkov o Romih. V našem razredu imamo 3 učence Rome, ki so zelo dobro

sprejeti v oddelčno skupnost. Ampak glede na prvo merjenje predsodkov smo ugotovili, da bi bilo smiselno v naš eksperiment vključiti obisk bližnjega romskega naselja Pušča.

Slika 16: Gospod Cener pri svoji razlagi

Prijetni sprehod do naselja pri naših sošolcih ni vzbujal neodobravanja. Bolj kot nejevoljni so bili radovedni, saj jih je bila večina takšnih, ki so se v romsko naselje odpravili prvič. Naša pot nas je najprej vodila do romskega muzeja, kjer nas je sprejel gospod Štefan Cener. Najprej nam je povedal, da je njegov muzej dobro obiskan tudi z obiskovalci iz tujine. Pokazal nam je del stalne zbirke in pojasnil slab položaj Romov, predvsem v preteklosti, ko je bila med njimi stalno prisotna revščina. Danes pravi, da je drugače predvsem pri tistih družinah, ki so večinoma zaposlene v sosednji Avstriji. Se pa romska naselja razlikujejo po svoji razvitosti. Pušča sodi med bolj razvita naselja, kar je vidno tudi po gradnji hiš.

Nato smo se vrnili nekoliko v zgodovino. Romi so se na območje Prekmurja naselili iz smeri Madžarske že stoletja nazaj. Njihova pradomovina je Indija, so nomadsko ljudstvo, ki se je v preteklosti veliko selilo, kar je se je poznalo tudi na njihovem načinu življenja. Romsko naselje

Pušča je staro dobrih 110 let, muzej pa hrani bogato zbirko slikovnega gradiva različnih dejavnosti s katerimi so se Romi večinoma ukvarjali.

Gospod Cener je povedal, da so bili njegovi predniki predvsem glasbeniki in da imajo Romi glasbo v krvi. Ponosno nam je pokazal cimbele, ki jih je sam restavriral. Opiše nam tipične romske dejavnosti, s katerimi so se nekoč preživljali. Romi so bili brusilci nožev, glasbeniki, kovači, večkrat pa so karavano Romov spremljale tudi vedeževalke. V muzeju so razstavljeni eksponati, ki te poklice prikazujejo.

Po ogledu muzeja nas je gospod Cener spremljal še del poti. Ob prijetnem pogovoru je bil kritičen do vseh Romov, ki izrabljajo sistem in namesto da bi delali, sedijo doma in tarnajo nad svojim položajem. Pokazal nam je zaselek v z zelo urejenimi hišami in povedal, da tukaj živijo le njegovi sorodniki, ki so si delo poiskali v tujini. Kljub temu nas je opomnil, da se včasih počuti diskriminiranega, ampak je tega manj kot v preteklosti.

Sliki 17 in 18: Sprehod skozi naselje

Eden izmed predsodkov, ki smo ga zasledili, je bil, da Romi živijo v slabo urejenih hišah, zato smo se podali na učni sprehod skozi naselje. Naša vodiča Leandro in Aljaž sta nas najprej popeljala mimo vrta, ki ga obiskujejo tako romski kot neromski otroci. Pokazala sta nam, kje živijo sovrstniki, ki jih poznamo, nato smo se ustavili pri zelo urejenem gasilskem domu. Sprehodili smo se mimo zelo lepih in urejenih hiš, ampak med njimi niso manjkale tudi takšne,

ki bi bile primerne le še za rušenje. S sošolci smo ugotovili, da je naselje lepo urejeno in se še razvija. Prav tako je lepo vidno, da so hiše pri Romih, ki so zaposleni, lepo urejene in so na to tudi zelo ponosni.

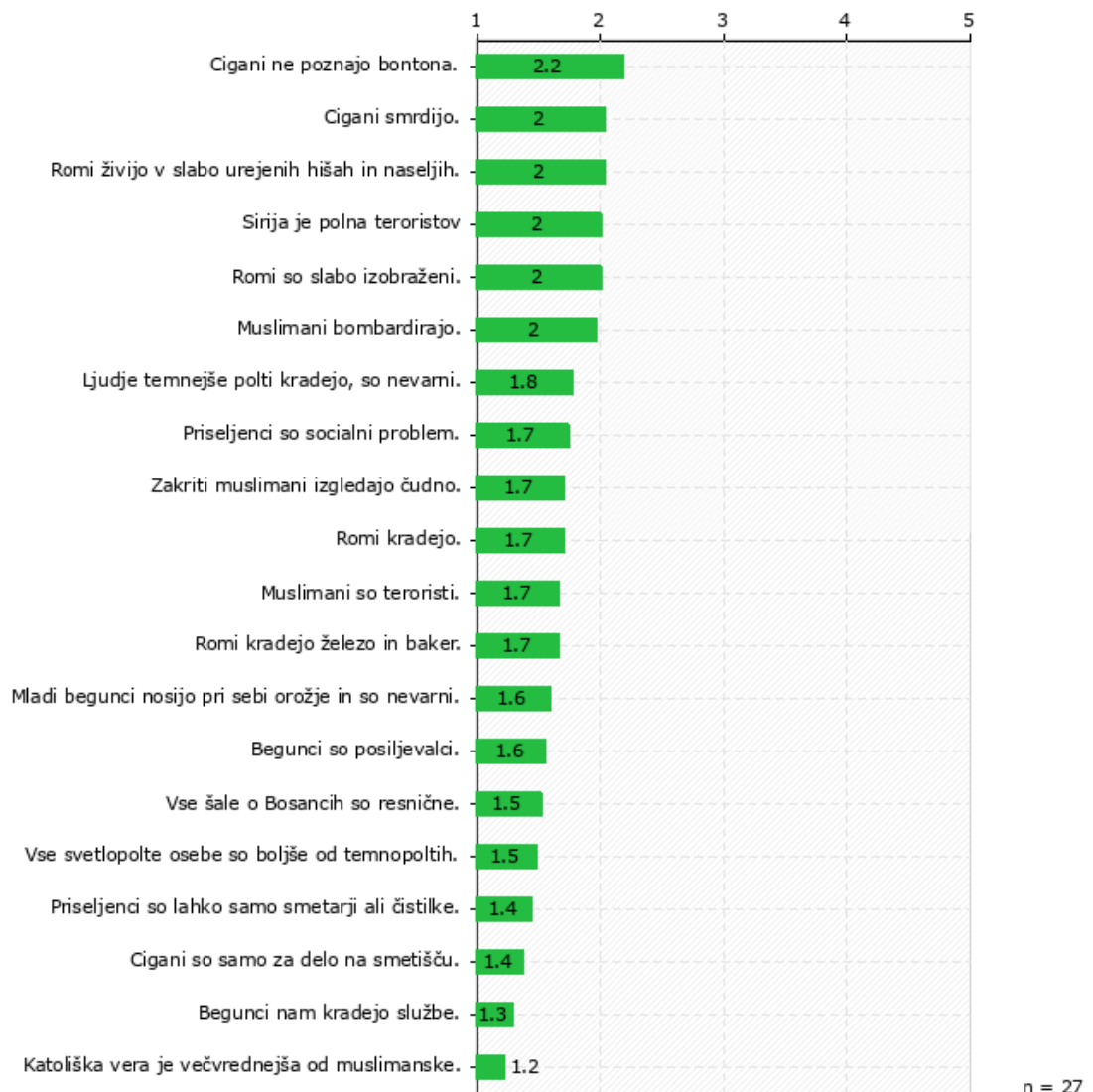
Slika 19: Zasluženi počitek pri gasilskem domu

Obisk romskega muzeja in učni sprehod po romskem naselju Pušča sta bila zelo poučna. Ko smo se vračali proti šoli, smo se s sošolci pogovarjali o občutkih in večina je povedala, da je bila v naselju prvič in da si sploh niso predstavljali, da je tako dobro urejeno. Presenetilo pa jih je tudi nekaj hiš, kjer je že na zunaj razvidna stiska ljudi, ampak teh je bilo zelo malo. Romi so po svoji naravi nomadsko ljudstvo, ki je drugačno od našega in s tem obiskom smo sovrstnikom želeli pokazati, da nas različnost lahko le zbližuje. Če njihovo kulturo spoznamo, se predsodki zmanjšajo ali jih sploh ni.

3.5 PONOVA IZVEDBA ANKETIRANJA

Po eksperimentalnem delu smo učence našega razreda zopet povabili k reševanju anketnega vprašalnika, ki je bil sestavljen iz enakih predsodkov kot prvič. Narejen je bil v spletni aplikaciji

1KA. Reševalo ga je vseh 27 učencev. Končni rezultati pa so nas pozitivno presenetili. Podatke smo primerjali in analizirali v naslednjem poglavju.

Graf 2: Ponovno merjenje predsodkov med učenci 9. razreda

3.6 ANALIZA REZULTATOV

Pred izvedbo eksperimenta smo najprej učencem 9. razreda pripravili anketni vprašalnik z nanizanimi 20 predsodki. Učenci so označili v kolikšni meri se s trditvijo strinjajo, kjer so na lestvici 1–5 označili, ali se z njimi 1- popolnoma ne strinjajo, 2- se deloma ne strinjajo, 3- se strinjajo, 4- se deloma strinjajo in 5- se popolnoma strinjajo. Prvo merjenje smo izvedli v začetku meseca decembra, drugo merjenje pa po končanih dejavnostih eksperimenta, in sicer konec meseca februarja.

Kot je razvidno iz grafa, so učenci v povprečju vse predsodke označili, da se z njimi deloma ne strinjajo. Najvišjo vrednost sta dosegala predsodka vse šale o Bosancih so resnične in Romi so slabo izobraženi, takoj za njima pa Romi kradejo železo in baker ter Romi živijo v slabo urejenih hišah in naseljih. Ugotovili smo, da se na prvih desetih mestih nahaja kar polovica predsodkov, ki se nanašajo na Rome, ostali pa na muslimansko vero in priseljence. Zato so bile naše dejavnosti v eksperimentu usmerjene v spoznavanje romske kulture, muslimanske vere in multikulturalnosti.

Najnižjo stopnjo predsodkov smo zabeležili pri predsodku Cigani so samo za delo na smetišču, priseljenci so lahko samo smetarji in čistilke in vse svetlopolte osebe so boljše od temnopoltih. Ob tem rezultatu lahko sklepamo, da učenci navedene osebe vidijo na različnih delovnih mestih. Prav tako ni toliko v ospredju razlikovanje po barvi polti.

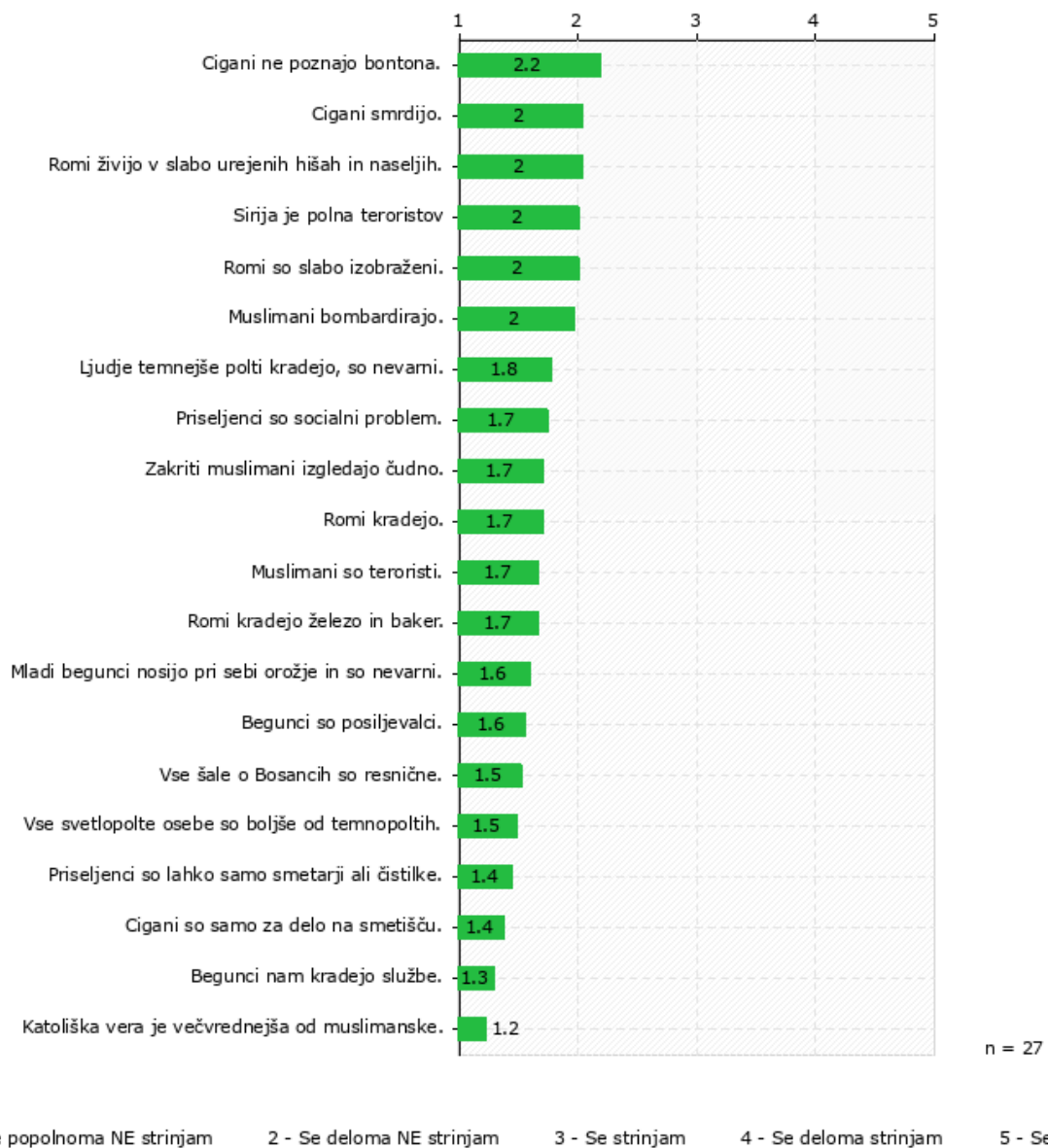
1 - Se popolnoma NE strinjam 2 - Se deloma NE strinjam 3 - Se strinjam 4 - Se deloma strinjam 5 - Se popolnoma st

Graf 3: Prvo merjenje predsodkov med učenci 9. razreda

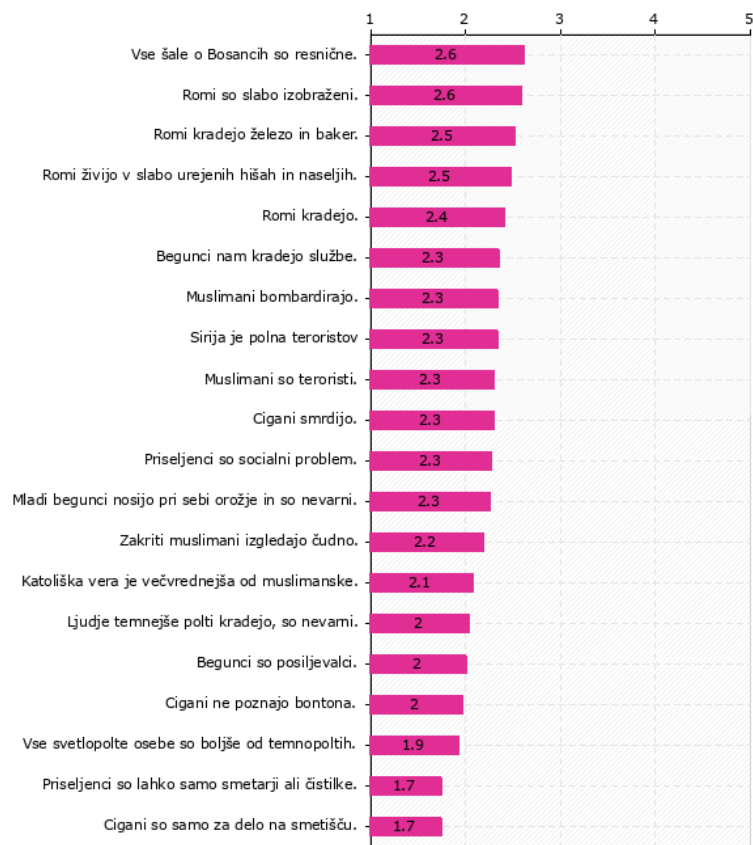
Konec meseca februarja smo meritve ponovili. Rezultati so nas pozitivno presenetili. Stopnja predsodkov se je nekoliko povečala, ampak je bila bistveno nižja kot pri prejšnjem merjenju. Kot trditev, s katero se je večina učencev v povprečju strinjala, oziroma je bila že na meji se deloma ne strinjam, je bila Cigani ne poznajo bontona. S stopnjo 2, oziroma se v povprečju deloma niso strinjali, so bili predsodki Cigani smrdijo, Romi živijo v slabo urejenih hišah in naseljih, Sirija je polna teroristov, Romi so slabo izobraženi in muslimani bombardirajo.

Najnižjo stopnjo predsodkov je imela trditev katoliška vera je večvredna od muslimanske, nekoliko več pa begunci nam kradejo službe. V prvi deseterici je še vedno največ predsodkov

o Romih, ampak to izbiro lahko pojasnimo tudi s tem, da je bilo na izbiro največ predsodkov ravno o njih. Med prvo deseterico se je pojavil tudi predsodek o priseljencih.

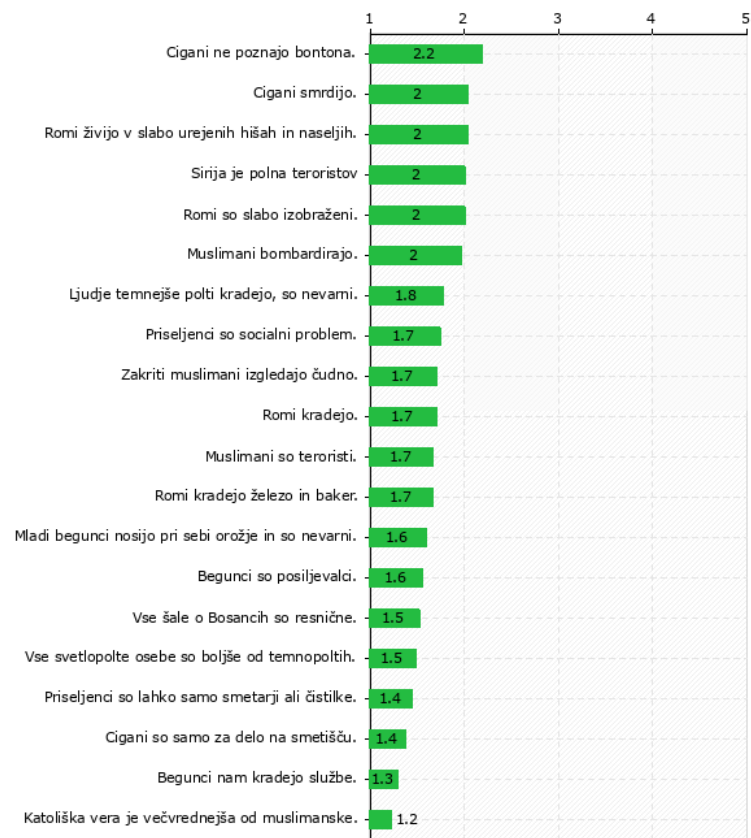
Graf 4: Zadnje merjenje predsodkov med učenci 9. razreda

n = 27

1 - Se popolnoma NE strinjam 2 - Se deloma NE strinjam 3 - Se strinjam 4 - Se deloma strinjam 5 - Se popolnoma strinjam

Graf 5: Merjenje pred izvedbo eksperimenta

n = 27

1 - Se popolnoma NE strinjam 2 - Se deloma NE strinjam 3 - Se strinjam 4 - Se deloma strinjam 5 - Se popolnoma strinjam

Graf 6: Merjenje po izvedbi eksperimenta

Če primerjamo oba grafa vidimo, da se je stopnja predsodkov zmanjšala. Naše delavnice so bile usmerjene v premagovanje predsodkov o Romih s tem, da smo obiskali romski muzej in romsko naselje Pušča. Učenci so si lahko ogledali, v kakšnih razmerah živijo Romi, kakšna je njihova kultura in poslušali izkušnje svojih sovrstnikov Romov. Ocenjujemo, da je bila ta dejavnost zelo učinkovita in jo bomo predlagali kot stalno prakso, saj smo opazili, smo z obiskom romskega naselja počastili prebivalce naselja, naši učenci pa so spoznavali njihovo kulturo in bivanjske razmere.

Z multikulturnim bazarjem smo želeli predstaviti različne kulture, katerih učenci obiskujejo našo šolo. Glede na rezultate vidimo, da so se predsodki o priseljencih nekoliko zmanjšali, ampak glede na graf prišli med deset najvišje ocenjenih. Na tem področju bi zagotovo še lahko kaj dosegli. V prihodnje bi lahko pripravili še kakšne delavnice na omenjeno temo. Ampak glede na videno in slišano na bazarju lahko trdimo, da je bil multikulturni bazar korak v pravo smer in da si obiskovalci želijo tovrstnih prireditev.

Tematiko begunstva smo želeli predstaviti preko ogleda filma *The Swimmers*, predsodki o beguncih so se nekoliko zmanjšali, še najbolj se je zmanjšal predsodek o tem, da nam begunci kradejo službe. Ob ogledu filma so učenci lahko podoživeli stisko le teh in da predsodek, da so vsi begunci nevarni in le socialni problem, ne drži. Ob pogovoru in brskanju po spletu smo se z učenci pogovarjali, da jih je veliko imelo urejena življenja in so bili v svoji državi uspešni, žal pa so jih različne stiske prisilile, da so morali zapustiti svojo domovino. V prihodnje lahko pripravimo še kakšno delavnico, kjer bi na obisk povabili kakšnega begunca in bi lahko svojo zgodbo delil z nami ter odgovarjal na vprašanja, ki nas zanimajo.

Glede na rezultate menimo, da je bil obisk priseljenke Mihade Rožnjaković iz Bosne in Hercegovine zelo učinkovit. Še posebej na področju poznavanja muslimanske vere in položaja žensk v muslimanski kulturi. Prav tako se je zmanjšal odstotek predsodkov pri trditvi, da zakriti muslimani izgledajo čudno. Zagotovo bi tovrstni obiski priseljencev dobro vplivali na širjenje znanja o drugih kulturah.

Če strnemo vse meritve, lahko ugotovimo, da bi izvajanje takšnih dejavnosti lahko veliko pripomoglo k blaženju predsodkov med mladimi. Zavedamo se, da predsodki ne bodo nikoli izginili, potrudimo pa lahko, da jih omejimo, da se tisti, ki so tarča predsodkov, ne bodo počutili odrinjene in bodo živeli življenje, kot si ga zaslužijo.

4. ZAKLJUČEK

Sprejemanje drugega, takšen kot je, v družbi predstavlja poseben izziv. Pri naši raziskovalni nalogi smo se trudili, da bi delček tega sprejemanja drug do drugega prenesli na naše sovrstnike. Največji izziv pri pripravi raziskovalne naloge je bila priprava eksperimenta, saj naših sošolcev nismo želeli dodatno obremenjevati s popoldanskimi dejavnostmi.

Zato smo si Romsko naselje Pušča ogledali znotraj ur pouka. Gospa Rožnjaković nas je obiskala med uro zgodovine, kjer smo ravno v tistem času obravnavali razmere na Balkanu ob koncu 20. stoletja, film *The Swimmers* smo si ogledali pri urah geografije, kjer smo se pogovarjali o beguncih in priseljencih v Sloveniji, ampak tematika je bila podobna. Edina popoldanska dejavnost je multikulturni bazar, ki je bil v sklopu božično-novoletne prireditve in ki je bila zelo dobro obiskana.

Ob začetku raziskovalnega dela smo si postavili tri hipoteze. Predvidevali smo, da so predsodki v našem razredu prisotni in da se ta stopnja le teh na lestvici od 1 do 5 (kjer 1 pomeni se popolnoma ne strinjam in 5 se popolnoma strinjam) v razredu nahaja v zgornji polovici lestvice (več kot 3). To hipotezo lahko ovržemo, saj je glede na prvo anketiranje večina predsodkov na lestvici pod stopnjo tri, torej se večina anketiranih deloma ni strinjala z nanizanimi predsodki.

Predvidevali smo, da bo največ predsodkov usmerjenih na romsko etnično skupino. To hipotezo lahko v celoti potrdimo. Ko smo izvedli prvo anketiranje, se je med prvih deset predsodkov od dvajsetih, uvrstila kar polovica takšnih, ki se nanašajo na Rome, prav tako v drugem testiranju je polovica deseterice predstavljala predsodkov o Romih. Na to bi lahko vplivala tudi prisotnost Romov v našem okolju in pogosti stiki z njimi.

Nazadnje smo predvidevali, da bodo aktivnosti, ki smo jih izvedli znotraj eksperimenta, vplivale na zmanjšanje predsodkov pri učencih. Tudi to hipotezo lahko potrdimo, saj je primerjava prvega in drugega anketiranja pokazala, da so se predsodki zmanjšali na kar so zagotovo vplivale vse dejavnosti znotraj eksperimenta.

Našo raziskovalna naloga je lahko odlična iztočnica za nadaljnje delo v povezavi s predsodki in sprejemanjem multikulturalnosti. Nalogo bomo predstavili na eni izmed učiteljskih konferenc učiteljem naše šole in predlagali, da bi se tovrstne dejavnosti, ki smo jih uvedli znotraj eksperimenta, lahko izvajale tako na razredni kot predmetni stopnji. Dobro bi bilo, če bi večkrat izvedli podobna merjenja predsodkov, da bi se lažje odločili, v kateri smeri bi pripravljali delavnice. Naša raziskovalna naloga je lahko začetek uspešne zgodbe o izobraževanju mladih ljudi, da bi živeli v sožitju in sprejemanju drug drugega.

VIRI IN LITERATURA

LITERATURA

Umek, Lucija. 2010. Medkulturni dialog in mladi. Ljubljana: Salve.

Golob, Andrej. 2004. Predsodki med mladimi. Ljubljana: diplomsko delo.

SPLETNI VIRI

Dealing with prejudices in scholarship and the academic world, <https://www.kitlv.nl/blog-dealing-prejudices-scholarship-academic-world/>, 14. 1. 2023

How Kids Learn Prejudice, <https://www.nytimes.com/2016/10/23/opinion/sunday/how-kids-learn-prejudice.html>, 14. 1. 2023

Imbd, <https://www.imdb.com/title/tt8745676/>, 23. 1. 2023

Refugee swimmer Yusra Mardini's inspirational journey celebrated in new movie The Swimmers, <https://olympics.com/ioc/news/refugee-swimmer-yusra-mardini-s-inspirational-journey-celebrated-in-new-movie-the-swimmers>, 23. 1. 2023

Šolska skupnost, http://www2.arnes.si/~osmblvg/dejavnosti/solska_skupnost/stereotipi1.htm, 13. 1. 2023

FOTOGRAFIJE

Vse fotografije so posneli oziroma so osebna last avtorjev naloge Jane Trajanovske, Nejre Mandžuke in Aljaža Kontrec Horvata.